ЗА НЯКОИ МОРФОЛОГИЧНИ, МОРФОСИНТАКТИЧНИ И СИНТАКТИЧНИ ГРЕШКИ НА БЪЛГАРСКИ СТУДЕНТИ ПО СРЪБСКИ ЕЗИК

Дарка Хербез
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Дарка Хербез. О некоторых морфологических, морфосинтаксических и синтаксических ошибках, допускаемых болгарскими студентами на сербском языке

В представленной работе рассматриваются наиболее частотные морфологические, морфосинтаксические и синтаксические ошибки болгарских студентов, изучающих сербский язык как иностранный. Данные извлекались из корпуса, сформированного на основании письменных работ студентов всех курсов. Мы сфокусировали свое внимание на ошибках в области морфологии и синтаксиса. Целью анализа было систематизировать наиболее частотные морфологические, морфосинтаксические и синтаксические ошибки, допускаемые болгарскими студентами на сербском языке, чтобы лучше понять и прогнозировать языковые ошибки в ходе обучения сербскому языку как иностранному.

***Ключевые слова**: обучение сербскому языку как иностранному, языковые ошибки, морфология, синтаксис, анализ ошибок*

Darka Herbez. On some Morphological, Morphosyntactic, and Syntactic Errors Made by Bulgarian Students in Serbian Language

The present paper discusses some of the most common morphological, morphosyntactic, and syntactic errors made by Bulgarian students who study Serbian as a foreign language. The corpus has been created on the grounds of written assignments submitted by students from first to fourth year of studies. The focus is on students' errors in the areas of morphology and syntax in particular. The aim of the analysis is to systemize the most common errors in the aforementioned areas and thus to facilitate a better awareness of the potential language errors in the process of teaching Serbian as a foreign language.

***Key words:** teaching Serbian as a foreign language, language errors, morphology, syntax, error analysis*

1. Увод

В настоящата работа са разгледани най-честите морфологични, морфосинтактични и синтактични грешки, допускани от студенти по сръбски език към катедра „Славистика“ в ПУ „Паисий Хилендарски“.

Анализът се базира на корпус, формиран на основата на писмени работи на студенти от различните курсове. Смятаме, че на основата на студентските есета може да се получи по-добра представа за нивото на познаването на езика, докато чисто граматическите тестове в някаква степен ограничават тази възможност. Все пак в работата е обърнато внимание на морфологични, морфосинтактични и синтакични грешки, допуснати и в граматични тестове.

Преподаването на граматика на сръбски като чужд език е специфичен процес, към който трябва да се подхожда творчески. Така се повишава мотивацията на студентите и се събужда интересът им към изучаването на езика. За да се постигнат по-добри резултати в хода на обучението, не трябва да се забравя колко е съществена ролята на мотивацията на студентите, както и на начините, с помощта на които тази мотивация да бъде съхранена. Имайки предвид, че въпросът за мотивацията излиза извън рамките на нашата работа, няма да се спираме по-подробно на него. Само ще припомним думите на Наум Димитриевич, който специално подчертава колко е погрешно схващането, че за доброто преподаване на чуждия език е достатъчно само отличното му познаване. Разбира се, че освен чисто лингвистичната компетентност от съществено значение е и преподавателят да владее и методиката на преподаването на чуждия език (Димитриевич 1984: 14).

2. Морфологични, морфосинтактични и синтактични грешки

2.1. Грешки при образуване на сегашно време

В работите на студентите по сръбски език забелязахме грешки при спрягането на глаголите, като най-честите от тях се констатират при образуването на сегашното време и на сегашното деепричастие. Студентите обикновено бъркат при 1 л. ед. ч. и 1 и 3 л. мн. ч. на сегашното време. Такива грешки се забелязват в следните примери:

Треба да идем у пошту да платим телефон, али ме мрзи па ћу одуговлачити колико ***можем***.

(Правилна конструкция: *Треба да идем у пошту да платим телефон, али ме мрзи па ћу одуговлачити колико* ***могу***.)

Обожавам да ***путовам*** *у различите земље и* ***упознавам*** *различите културе*.

(Правилна конструкция: *Обожавам да* ***путујем*** *у различите земље и* ***упознајем*** *различите културе*.)

Ми ***учим*** *српски језик и* ***гледаме*** *много филмова о српској култури и историји*.

(Правилна конструкция: *Ми* ***учимо*** *српски језик и* ***гледамо*** *много филмова о српској култури и историји*.)

Људи у Африци и Аустралији ***живу*** *без воде и хране због суше.*

(Правилна конструкция: *Људи у Африци и Аустралији* ***живе*** *без воде и хране због суше.)*

Млади људи данас ***закључват*** *грађански брак, а не црквени.*

(Правилна конструкция: *Млади људи данас* ***закључују*** *грађански брак, а не црквени.*)

У ресторану гости ***плешају, једају*** *и пјевају.*

(Правилна конструкция: *У ресторану гости* ***плешу, једу*** *и пјевају.*)

Тук трябва да се напомни на студентите, че съществуват и някои пообособени случаи при изграждането на отделни глаголни форми, като например при 1 л. ед. ч. сег. вр. на глагола *моћи*, и по този начин да се направи опит да се избегне грешката. Във втория случай вероятно става дума за прибавяне на окончанието за лице към инфинитивната основа. В третия пример е налице влияние на родния език (*ние* ***учим***, *ние* ***гледаме***). В четвъртия пример на студентите трябва да бъдат припомнени типовете спрежения на глаголите и съответните окончания за сегашно време. В петия пример се забелязва буквално пренасяне на конструкцията от родния език, което е довело до съответната грешка (***сключват*** *брак*). В шестия пример се налага на студентите да бъде обърнато внимание на окончанията за 3 л. мн. ч. сег. вр. Смятаме, че броят на тези пропуски може да бъде намален значително с често повтаряне на граматичните правила и с упражнения, насочени към точно този тип грешки.

2.2. Грешки при образуването на сегашното деепричастие

При образуването на сегашното деепричастие бяха забелязани следните грешки:

Гледала је у њега ***плакајући***.

(Правилна конструкция: *Гледала је у њега* ***плачући***.)

Брисајући *прашину, не смијеш оборити ниједну од ових фигура!*

(Правилна конструкция: ***Бришући*** *прашину, не смијеш оборити ниједну од ових фигура!*)

Писајући *овај роман, схватио је да је то његово животно дјело.*

(Правилна конструкция: ***Пишући*** *овај роман, схватио је да је то његово животно дјело.*)

Мајка је журно ушла у стан ***викајући***.

(Правилна конструкция: *Мајка је журно ушла у стан* ***вичући***.)

Возили смо се ***махајући*** *родитељима.*

(Правилна конструкция: *Возили смо се* ***машући*** *родитељима.*)

Он је, вукући помало ноге и ***кашљајући****, одлазио на жељезничку станицу.*

(Правилна конструкция: *Он је, вукући помало ноге и* ***кашљући****, одлазио на жељезничку станицу.*)

Предполагаме, че този тип грешки е резултат от неправилното образуване на формите за 3 л. мн. ч. сег. вр.

2.3. Грешки при рода и числото на съществителните имена

Грешките, които се срещат в работите на студентите, засягат и определянето на рода и числото при някои съществителни имена. Причина за тези грешки е влиянието на родния език, т.е. в случая става дума за междуезикова интерференция. При някои съществителни, които в сръбски са pluralia tantum, а в български не са, студентите допускат грешки при употребата им. В писмените работи на студентите попаднахме на следните грешки:

*Нова кола **је** много лијепа.*

(Правилна конструкция: *Нова кола **су** много лијепа.*)

*Врата **је** широм отворена.*

(Правилна конструкция: *Врата **су** широм отворена.*)

При определянето на рода на някои съществителни отново се забелязва влиянието на родния език. Така например съществителните имена *сако* и *такси*, които в сръбски са от м.р., в български език са от ср. р.

*Дај ми **моје сако** јер идем на прославу.*

(Правилна конструкция: *Дај ми **мој сако** јер идем на прославу.*)

***Ово такси** је **дошло** касно па нисмо стигли на вријеме.*

(Правилна конструкция: ***Овај такси** је **дошао** касно па нисмо стигли на вријеме.*)

Грешки, които се отнасят до съществителни от сръбското четвърто склонение, открихме в следните примери:

***Крв** је потекао из рањене ноге па се мало уплашила.*

(Правилна конструкция: ***Крв** је потекла из рањене ноге па се мало уплашила.*)

*У путној торби је било много **ствара**.*

(Правилна конструкция: *У путној торби је било много **ствари**.*)

*У **пећу** пламти велика ватра.*

(Правилна конструкция: *У **пећи** пламти велика ватра.*)

Грешки се появяват и при съществителни от ж.р., завършващи в сръбски на *-а*. И тези грешки са в резултат на влиянието на българския език, защото в него съответните същ. имена са от м.р.

*За доручак сам појела само јабуку и **банан**.*

(Правилна конструкция: *За доручак сам појела само јабуку и **банану**.*)

*Иако знам да то дебља, много волим да једем **чоколад** и сладолед.*

(Правилна конструкция: *Иако знам да то дебља, много волим да једем **чоколаду** и сладолед.*)

Док сам пила кафу на жељезничкој станици, чуло се клопарање ***локомотива.***

(Правилна кострукция: *Док сам пила кафу на жељезничкој станици, чуло се клопарање* ***локомотиве***.)

Навик *је најбољи слуга, а најгори господар*.

(Правилна конструкция: ***Навика*** *је најбољи слуга, а најгори господар*.)

2.4. Грешки при образувањето на сравнителна и превъзходна степен на прилагателните имена

Бяха забелязани следните грешки при образуването на сравнителна и превъзходна степен:

Ти си ***најлијепа*** *у друштву*.

(Правилна конструкция: *Ти си* ***најљепша*** *у друштву*.)

Наша наставница је ***најдобра*** *у учионици*.

(Правилна конструкция: *Наша наставница је* ***најбоља*** *у учионици*.)

Петронијевић је сматрао да је ***највелик*** *човјек у Београду*.

(Правилна конструкция: *Петронијевић је сматрао да је* ***највећи*** *човјек у Београду*.)

Здравство у Бугарској је ***најлоше*** *у Европи*.

(Правилна конструкция: *Здравство у Бугарској је* ***најлошије*** *у Европи*.)

Забелязахме, че и тези грешки са следствие от влиянието на родния език. Така в български език сравнителната и превъзходната степен на прилагателните е *по-хубав, най-хубав; по-добър, най-добър; по-велик, най-велик*, откъдето моделът се пренася и в сръбски. В тези случаи би трябвало да се обърне внимание на по-особените степени на сравнение на сръбските прилагателни *добар* и *велик*, а също така и на наставката *-ш-* при прилагателните *мек*, *лијеп* и *лак*.

2.5. Грешки при определяне на вида на глаголите

Такива грешки бяха забелязани в следните примери:

Не могу да се јавим, управо ***оперем*** *судове*.

(Правилна конструкция: *Не могу да се јавим, управо* ***перем*** *судове*.)

Кад се супа ***кува****, склоните је са шпорета*.

(Правилна конструкция: *Кад се супа* ***скува,*** *склоните је са шпорета*.)

Ноћас сам јако лоше спавала – цијеле ноћи сам се ***пробудила***.

(Правилна конструкция: *Ноћас сам јако лоше спавала – цијеле ноћи сам се* ***будила***.)

Прије него што ***купујете*** *ту лампу, провјерите колико кошта*.

(Правилна конструкция: *Прије него што* ***купите*** *ту лампу, провјерите колико кошта*.)

Нешто хоћу да ти кажем, али сам ***заборављао*** *шта*.

(Правилна конструкция: *Нешто хоћу да ти кажем, али сам* ***заборавио*** *шта*.)

Чим је виолиниста ***излазио*** *на сцену, публика је запљескала*.

(Правилна конструкция: *Чим је виолиниста* ***изашао*** *на сцену, публика је запљескала*.)

Иван у недјељу иде на скијање, па му је другарица ***поклањала*** *нову капу*.

(Правилна конструкция: *Иван у недјељу иде на скијање, па му је другарица* ***поклонила*** *нову капу*.)

2.6. Грешки при употребата на винителен или местен падеж

Често се срещат грешки при употребата на винителен и местен падеж. В сръбски език след глаголи за движение се използва винителен падеж, а след глаголите, които не означават движение – местен. Студентите обикновено неглижират това правило, което се вижда от примерите:

За вријеме распуста увијек идем на ***мору***.

(Правилна конструкция: *За вријеме распуста увијек идем на* ***море***.)

Кад имам слободног времена, увијек идем у ***дискотеци***.

(Правилна конструкция: *Кад имам слободног времена, увијек идем у* ***дискотеку***.)

Данас сам на ***посао****, али сутра ћу бити слободна*.

(Правилна конструкция: *Данас сам на* ***послу****, али сутра ћу бити слободна*.)

Уторком и четвртком не идем на ***факултету***.

(Правилна конструкция: *Уторком и четвртком не идем на* ***факултет***.)

Сљедеће суботе идем у ***Америци*** *да гледам утакмицу*.

(Правилна конструкция: *Сљедеће суботе идем у* ***Америку*** *да гледам утакмицу*.)

Отац купује пиће, а сестра и ја помажемо мами у ***кухињу***.

(Правилна конструкция: *Отац купује пиће, а сестра и ја помажемо мами у* ***кухињи***.)

Моја омиљена пјевачица погинула је у ***аутомобилску несрећу***.

(Правилна конструкция: *Моја омиљена пјевачица погинула је у* ***аутомобилској несрећи***.)

2.7. Употреба на именителен вместо винителен падеж

Професор му је рекао да узме ***свеска*** *и напише непознате ријечи*.

(Правилна конструкция: *Професор му је рекао да узме* ***свеску*** *и напише непознате ријечи*.)

Осамдесет посто пјевачица у Бугарској имале су бар ***једна пластична операција****.*

(Правилна конструкция: *Осамдесет посто пјевачица у Бугарској имале су бар* ***једну пластичну операцију****.*)

Мислим да природа кажњава ***људи****.*

(Правилна конструкция: *Мислим да природа кажњава* ***људе****.*)

Сваке године на Божић желим ***поклони****, а свим људима на свијету пуно среће.*

(Правилна конструкция: *Сваке године на Божић желим* ***поклоне****, а свим људима на свијету пуно среће.*)

Негдје сам прочитала да ***такви снови*** *сањају људи који имају проблема.*

(Правилна конструкция: *Негдје сам прочитала да* ***такве снове*** *сањају људи који имају проблема.*)

Узмите ***једна кифла*** *са чоколадом и кокосом.*

(Правилна конструкция: *Узмите* ***једну кифлу*** *са чоколадом и кокосом.*)

Ове године ћу купити ***књига*** *за учење српског језика.*

(Правилна конструкция: *Ове године ћу купити* ***књигу*** *за учење српског језика.*)

Като се има предвид, че българският език е предимно аналитичен, категорията падеж представлява проблем за българските студенти, затова е разбираемо, че горните грешки са възникнали под влиянието на родния език.

2.8. Грешки при образуването на форми за родителен падеж мн. ч. на същ. имена от м. р. и ср. р.

Од њих је стигло много ***писма****.*

(Правилна конструкция: *Од њих је стигло много* ***писама****.*)

На базену има много ***спасиоца****.*

(Правилна конструкция: *На базену има много* ***спасилаца.***)

У то вријеме наша земља је имала много храбрих ***браниоца****.*

(Правилна конструкция: *У то вријеме наша земља је имала много храбрих* ***бранилаца****.*)

Сљедећег дана сви идемо код бака и ***дједа****.*

(Правилна конструкция: *Сљедећег дана сви идемо код бака и* ***дједова****.*)

На компјутеру имам много српских ***филма****.*

(Правилна конструкция: *На компјутеру имам много српских* ***филмова****.*)

Постоји много ***вица*** *о плавушама.*

(Правилна конструкция: *Постоји много* ***вицева*** *о плавушама.*)

Видјела сам много туриста и ***града****.*

(Правилна конструкция: *Видјела сам много туриста и* ***градова****.*)

За да се изкоренят тези грешки, на студентите трябва да се припомня за съществуването на непостоянно *а*, което се появява в родителен падеж мн.ч., но и за запазването на *л* в началото на сричката. Също така трябва да се държи сметка за разширителните морфеми *-ов-* и *-ев-* между корена и окончанието при група същ. имена от м.р.

2.9. Грешки при образуването на форми за творителен падеж при същ. имена от м. р. и ср. р.

Сестра је резала хљеб ***ножом***.

(Правилна конструкция: *Сестра је резала хљеб* ***ножем***.)

Сусрела се са опасним ***ловцом*** *у шуми*.

(Правилна конструкция: *Сусрела се са опасним* ***ловцем*** *у шуми*.)

Јуче сам се два сата возила ***чамцом*** *и уживала у предивном дану*.

(Правилна конструкция: *Јуче сам се два сата возила* ***чамцем*** *и уживала у предивном дану*.)

Свијет се не може освојити богатством и новцем, него ***учењом*** *и* ***знањом***.

(Правилна конструкция: *Свијет се не може освојити богатством и новцем, него* ***учењем*** *и* ***знањем***.)

За да се избягват в бъдеще подобни грешки, би трябвало на студентите да се напомня за случаи, в които е налице редуване на вокалите (*о : е*) в окончанието заради (някогашната) мекост на крайния съгласен звук при някои съществителни имена от м. р. и ср. р.

2.10. Поява на предлога *с* при употреба на творителен падеж, изразяващ средство на действието

Обично путујем ***с*** *аутобусом од посла до куће*.

(Правилна конструкция: *Обично путујем аутобусом од посла до куће*.)

У Лондон сам путовала ***с*** *авионом*.

(Правилна конструкция: *У Лондон сам путовала авионом*.)

На мору смо се возили ***с*** *бродом и много пливали*.

(Правилна конструкция: *На мору смо се возили бродом и много пливали*.)

Маја на посао путује ***с*** *аутом*.

(Правилна конструкция: *Маја на посао путује аутом*.)

На часу важне ствари пишем ***с*** *црвеном оловком, а неважне* ***с*** *плавом*.

(Правилна конструкция: *На часу важне ствари пишем црвеном оловком, а неважне плавом*.)

Здравка обожава да се вози ***с*** *мотором*.

(Правилна конструкция: *Здравка обожава да се вози мотором*.)

Они су пловили ***са*** *бродом, али никад нису пловили петком.*

(Правилна конструкция: *Они су пловили бродом, али никад нису пловили петком*.)

И тези грешки се появяват под влиянието на родния език – на български единствено правилно е *пътувах* ***със*** *самолет,* ***с*** *автобус,* ***с*** *кораб; пиша* ***с*** *химикалка* и т.н.

2.11. Употреба на предлозите *у* и *на*

Българските студенти, изучаващи сръбски, често грешат при употребата на предлозите *у* и *на* поради по-различните правила в родния им език. Така на български се казва *отивам* ***на*** *ресторант*, ***на*** *дискотека*, ***на*** *кино*, което предизвиква грешки от следния вид:

Луче смо гледали врло занимљив филм ***на*** *кину*.

(Правилна конструкция: *Луче смо гледали врло занимљив филм* ***у*** *кину*.)

Вечерас идемо ***на*** *ресторан да прославимо рођендан*.

(Правилна конструкция: *Вечерас идемо* ***у*** *ресторан да прославимо рођендан*.)

Студирам ***у*** *Универзитету „Пајсије Хиландарски“ у Пловдиву*.

(Правилна конструкция: *Студирам* ***на*** *Универзитету „Пајсије Хиландарски“ у Пловдиву*.)

У суботу идем ***на*** *дискотеку са најбољим другарицама*.

(Правилна конструкция: *У суботу идем* ***у*** *дискотеку са најбољим другарицама*.)

2.12. Употреба на някои предлози с родителен падеж

Често се срещат грешки при употребата на предлозите *због* и *ради*. *Због* в сръбски се използва като предлог за изразяване на причина, а *ради* – за цел, докато в български език предлогът *заради* се използва за изразяване и на причина, и на цел, което вероятно предизвиква и появата на грешки, типични за студенти от втори и трети курс. В работите на българските студенти забелязваме и други примери за неправилна потреба на предлози с родителен падеж, за което „заслуга“ отново има родният език.

Није дошао у школу ***ради*** *болести*.

(Правилна конструкция: *Није дошао у школу* ***због*** *болести*.)

Кад сам данас отишла ***из*** *часа, професорица ми је дала минус*.

(Правилна конструкция: *Кад сам данас отишла* ***са*** *часа, професорица ми је дала минус*.)

Мајци се не свиђа кад не може да види дјецу ***од*** *прозора*.

(Правилна конструкция: *Мајци се не свиђа кад не може да види дјецу* ***са*** *прозора*.)

2.13. Ред на енклитиките в изречението

Чести са грешките по отношение на реда на енклитиките в рамките на фразата и изречението, например:

Бих се удала *само у цркви. Бих се омъжила само в църква.*

(Правилна конструкция: ***Удала бих се*** *само у цркви.*)

Не се сећам *тог филма. Не се сещам за този филм.*

(Правилна конструкция: ***Не сећам се*** *тог филма.*)

Другови су чули да си ту ***и се*** *радују твом доласку. Приятелите разбраха, че си тук и се радват на пристигането ти.*

(Правилна конструкция: *Другови су чули да си ту* ***и*** *радују* ***се*** *твом доласку.*)

В сръбски език енклитиките не могат да оглавяват изречението, но също така не могат да стоят и след съюзите *а* и *и*. Грешките, които се срещат в работите на студентите, се появяват под влияние на българския език. Тези грешки са най-фреквентни в работите на студенти от четвърти и пети курс. За да се избегнат такива грешки, трябва на студентите да се повтарят правилата в сръбски. Полезно е да се направят специални упражнения за пропуските, свързани с неправилния словоред, за да може студентите да се упражняват върху това, в което грешат.

2.14. Колокации

Макар че на този тип грешки вече обърнахме внимание в една поранна своя публикация (Хербез 2015: 85), от полза е да споменем грешките на лексикално-синтактично ниво, които се появяват заради буквален превод от български език.

Луче сам ***узела*** *испит. Вчера си взех изпита.*

(Правилна конструкция: *Луче сам* ***положила*** *испит.*)

Пустићу *веш-машину. Ще пусна пералня.*

(Правилна конструкция: ***Укључићу*** *веш-машину.*

Узели *смо четири лекције. Взехме четири урока.*

(Правилна конструкция: ***Обрадили*** *смо четири лекције.*)

3. Заключение

Целта на настоящата публикация е да се отбележат и да се дефинират най-честите морфологични, морфосинтактични и синтактични грешки, които български студенти, изучаващи сръбски език, допускат в хода на усвояването му. Най-чести са грешките при определянето на рода и числото при някои съществителни имена, при определянето на падежите и употребяваните с тях предлози, при образуването на някои глаголни фор-

ми, при свършения и несвършения вид на глаголите и при образуването на степените за сравнение при прилагателните имена. Тези грешки са типични за студентите от втори и трети курс. Забелязват се и грешки, които са резултат от дословното превеждане на конструкции от български език, както и грешки при реда на енклитиките в рамките на изречението. Тези грешки са типични за студентите от четвърти и пети курс. Макар че в работата са отбелязани и други типове грешки, все пак преобладават тези, които са под влияние на родния език. С цел в бъдеще да се избягват такива грешки, е необходимо на студентите да се обръща специално внимание върху важността на усвояването на граматичните правила в сръбския език. Наум Димитриевич подчертава, че грешката при изучаването на чужд език е резултат от неасимилирано граматично правило. Той изтъква разликата между грешки, които не нарушават значението на съобщението (сгрешено окончание за мн. ч. на съществително име или неправилно образуване на сравнителна степен на прилагателно), и грешки, които оказват влияние на същинското значение (грешна употреба на глаголно време или на местоимение). Този автор смята, че грешките трябва да се отстраняват внимателно и планирано с помощта на упражнения (Димитриевич 1984: 66).

В настоящата статия обърнахме внимание на най-честите грешки, допускани от студенти по сръбски език, и предложихме начин на работа, с помощта на който тези грешки биха могли да бъдат избегнати. Като се има предвид, че тематиката, засягаща преподаването на сръбския език като чужд, не е разработена в достатъчна степен, смятаме, че това изследване ще допринесе за издигането на качеството на преподаването на сръбския език като чужд и ще направи възможно по-лесното му усвояване от българските студенти.

Превод от сръбски: **Гергана Иванова**

Литература

Андрейчин и кол. 1973: Андрейчин, Л., Георгиев, Л., Илчев, Ст., Костов, Н., Леков, Ив., Стойков, Ст., и Тодоров, Цв. *Български тълковен речник*. София: Наука и изкуство, 1973.

Бояджиев, Куцаров, Пенчев 1999: Бояджиев, Т., Куцаров, И., Пенчев, Й. *Съвременен български език*. София: Петър Берон, 1999.

Димитриевич 1984: Dimitrijević, N. *Zablude u nastavi stranih jezika.* Sarajevo: Svjetlost, 1984.

Джорджевич 2000: Ђорђевић, Р. *Увод у контрастирање језика*. Београд: Филолошки факултет, Универзитет у Београду, 2000.

Кордер 1973: Corder, P. *Introducing Aplied linguistics*. London: Penguin books, 1973.

Лейдо 1957: Lado, R. *Linguistics across cultures*. Michigan: University of Michigan Press, 1957.

Ричардс 1984: Richards, J. *Error analysis.* New York: Longman, 1984.

Точанац-Миливойев 1997: Точанац-Миливојев, Д. *Методе у настави и учењу страног језика.* Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1997.

Филипович 1986: Filipović, R. *Teorija jezika u kontaktu*. Zagreb: Jugoslovenska akademija znanosti i umjetnosti, 1986.

Хербез 2015: Хербез, Д. О неким језичким грешкама бугарских студената српског језика. // *Научни трудове на Филологическия факултет*, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, 2015, 78 – 88.